

ВАЛЕОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ЯК ІННОВАЦІЯ В ОСВІТІ

Д. А. Возносименко

викладач,

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини,

м. Умань

У статті розглядається актуальність проблеми впровадження валеологічної освіти в навчальний процес. Висвітлюється термінологічний аспект даної проблеми. Наголошується на необхідності підготовки майбутнього вчителя математики щодо забезпечення валеологічного супроводу в навчальному процесі.

Ключові слова: *валеологічний супровід, валеологія, валеопедагогіка, валеологічна діяльність, здоров'язберігаючі технології, майбутній вчитель математики, учні.*

The article considers the relevance of implementing valeological education in the learning process. The terminological aspect of the problem is covered. It is emphasized on the necessity of preparation of future teacher of mathematics in relation to providing the valeological accompaniment in an educational process.

Keywords: *valeological accompaniment, valeology, valeopedahohika, valeological activity, of healthy technology, future teachers of mathematics, students.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства в умовах загострення оздоровчих і демографічних проблем стан здоров'я організму людини стає об'єктом дослідження в багатьох галузях науки і практики. З кожним роком відсоток здорових дітей зменшується, особливо ця несприятлива тенденція характерна для дітей шкільного віку. Фахівці вважають, що 20 – 40% негативних впливів, які погіршують здоров'я дітей, пов'язано зі школою. За даними наукових досліджень, успішні в навчанні діти, які приділяють багато уваги і часу навчанню, частіше хворіють у

результаті послаблення захисних адаптаційних механізмів, збільшення хронічних захворювань, зниження показників збереження і відновлення здоров'я [2].

Необхідність розв'язання проблеми збереження здоров'я підростаючого покоління знайшла відображення у Державних національних програмах «Діти України», «Освіта» («Україна XXI століття»), «Національна доктрина розвитку освіти», постанові Кабінету Міністрів України від 10.01.2002 № 14 «Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації на 2002–2011 роки», Концепції «Здоров'я через освіту», Концепції неперервного валеологічного виховання та освіти в Україні тощо. Одним із головних завдань закладів освіти, ці програми та концепції, визначають збереження і зміцнення фізичного, психічного, соціального та морального здоров'я школярів, формування в них умінь і навичок здорового способу життя. Зокрема, у Національній програмі «Діти України» наголошується, що здоров'я підростаючого покоління – це показник суспільного розвитку, могутній чинник впливу на економічний і культурний потенціал держави.

Крім цього, у Національній доктрині розвитку середньої освіти України в XXI столітті передбачено вирішення таких проблем як виховання морально та фізично здорової людини; формування в учнів наукового світогляду, уявлення і розуміння наукової картини світу живої природи на основі усвідомлення понять і закономірностей взаємозв'язку безпечної поведінки людини, здорового способу життя, цінування свого життя та інших. Тому, важливим аспектом сучасної освітньої діяльності є валеологічна освіта та виховання нового ставлення до власного здоров'я, орієнтація на престижність і значущість здорового способу життя.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема валеологізації освіти останнім часом все більше привертає до себе увагу науково-педагогічного загалу. Серед робіт науковців, які займаються цією

проблематикою, великий інтерес становлять праці І. Зимньої, Р. Рожнова, В. Казначеева, Е. Вайнера, Н. Завидівської, І. Брехмана та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Загалом питання валеологічного супроводу, не зважаючи на свою актуальність, є не достатнього вивченим, що й спричинило вибір даного дослідження.

Мета статті полягає у висвітленні актуальності підготовки майбутнього вчителя математики до забезпечення валеологічного супроводу на уроках математики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Валеологія – це інтегративна наука про фундаментальні закони формування, збереження та зміцнення здоров'я людини, про теорію та практику управління здоров'ям у всіх його аспектах: фізичному, психічному, духовному, соціальному. Це синтез практичних профілактично-оздоровчих знань про «структуру й функціонування захисних механізмів людини у її взаємодії з космосом і біосферою, про їх використання за екстремальних умов сучасного екологічного стану» [6]. На думку Л. С. Соколенко [8], валеологія виступає як стратегія створення нового, здорового, духовно-творчого і ненасильницького суспільства.

З точки зору педагогічної освіти важливою складовою освітнього процесу є валеопедагогіка.

Валеопедагогіка — новий рівень педагогічної науки, на якому повинна базуватися система оздоровчої освіти [4].

Валеопедагогіка (педагогіка здоров'я) — педагогіка, що не завдає шкоди здоров'ю учнів, ураховує оптимум, резерв і межі пізнавальних можливостей індивіда, що сприяє розширенню меж можливостей перенесення інформаційних, емоційних, фізичних факторів навчальної роботи; наука, яка вивчає методи та зміст валеологічного виховання учнівської молоді, сприяє виробленню індивідуальної поведінки, що

базується на стійкій мотивації здорового способу життя, формуванню особистості з новими ціннісними установками [9].

Реалізація змісту та завдань валеопедагогіки не можливе без використання валеологічного супроводу навчального процесу в школі.

На сьогоднішній день, не існує однозначного підходу до визначення поняття «валеологічний супровід». Зокрема, окремими вченими даний термін розглядається як:

- комплекс заходів валеологічної служби освітньої установи, що включає аналіз і диференціацію освітніх маршрутів у співставленні з показниками успішності навчання, результатами діагностики, прогнозування та корекції функціонального стану кожного учня з урахуванням ступеня адаптації, працездатності і здоров'я [1].

- система професійної діяльності педагога, спрямованої на створення здоров'язберезувальних умов для успішного навчання та психологічного розвитку дитини в ситуації взаємодії [7].

У педагогічних дослідженнях та публікаціях деяких науковців зустрічається термін «валеологічна діяльність».

Валеологічна діяльність – це діяльність, спрямована на створення умов в освітньому закладі для оздоровлення учасників освітнього процесу на основі їх навчання керуванню власним здоров'ям в валеологічно правильно побудованому просторі освітньої установи, результатом якої стає зміна ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих [3].

На сьогоднішній день значна частина учнів народжується з фізичними вадами (вадами зору, слуху, мовлення, з особливим психологічним розвитком і т.д.), тому актуальність дослідження даної проблеми зростає і в цьому напрямку. У зв'язку з цим, вищий навчальний заклад повинен підготувати фахівців спроможних до забезпечення валеологічного супроводу навчального процесу, зокрема і для дітей з особливими освітніми потребами.

Валеологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами розуміється як особливий вид спеціально організованої професійної валеолого-педагогічної діяльності, що полягає у виявленні, розкритті та вирішенні проблем здоров'я цієї категорії учнів, з використанням валеологічних технологій. Валеологічний супровід містить розвиток усіх складових здоров'я, а саме фізичної, психічної та духовної, та сприяє покращенню здоров'я учня у навчальному закладі.

При цьому валеологічний супровід навчання учнів з особливими освітніми потребами, як вид валеологічної підтримки, передбачає комплекс заходів, спрямованих на диференціацію та індивідуалізацію методів виховання, серед яких поряд із педагогічними методами виховання (формування свідомості, організація діяльності, стимуляція діяльності, самовиховання) слід застосовувати спеціальні методи валеологічної роботи (методи валеологічної діагностики, профілактики, реабілітації) [7].

Проблема підготовки майбутніх вчителів математики до забезпечення валеологічного супроводу на сучасному етапі, як зазначалося, вивчена недостатньо. Це в свою чергу негативно позначається на професійному становленні майбутніх педагогічних фахівців.

Відповідно до цього, особливого значення у повноцінній підготовці висококваліфікованого вчителя математики, здатного забезпечити валеологічний супровід у школі, набуває необхідність ознайомлення студентів з методикою використання здоров'язберігаючих технологій у процесі вивчення шкільного курсу математики.

Здоров'язберігаючі технології не є чимось невідомим, таємним, чудодійним. Грамотно складений розклад уроків, використання вчителями на уроках та на перервах прийомів рухової активності, нейтралізації стресів, організації гарячого харчування, зв'язок навчального матеріалу з життям, озброєння учнів валеологічними та екологічними знаннями – це повсякденна діяльність школи.

Реалізація здоров'язберігаючих технологій на уроках математики може здійснюватися за кількома напрямками:

✓ Позитивна мотивація діяльності. Наявність позитивних психологічних настанов за допомогою слова, почуттів і жестів стабілізує оцінку учня, створює ситуації успіху для учнів, емоційний комфорт на уроці, що є профілактичним засобом попередження психотравматизму, стресів та неврозів (формування психічного, духовного здоров'я).

✓ Розв'язання задач з валеологічним змістом або використання статистичних методів аналізу. Сприяє розширенню життєвого досвіду учнів, формуванню у учнів необхідних знань і умінь спрямованих на збереження і розвиток їх індивідуального здоров'я, націлює на здоровий образ життя та культуру харчування, допомагає прийняттю валеологічно обґрунтованих рішень, наповненню діяльності особистісним смислом для учнів (формування фізичного, соціального, психічного здоров'я).

✓ Врахування індивідуальних стилів та можливостей навчання учнів. Створення середовища для вибору способів навчальної діяльності з урахуванням типу мислення, типу сприйняття, типу темпераменту, рівнів навчальних досягнень учнів, та використання технологій кооперативного навчання, забезпечує психологічний захист безпорадності у ситуації неспішності, створює емоційно-комфортну атмосферу, розвиває творчі здібності, комунікативні уміння, та уміння приймати рішення, формує культуру праці і спілкування, знижує агресивність (формування соціального, духовного, психічного здоров'я учнів).

✓ Забезпечення на уроці умов для рухової активності учнів, гімнастики для очей, пауз психоемоційного розвантаження [5].

Тому, в курсі вивчення методики навчання математики на лабораторних заняттях, студентам варто продемонструвати особливості використання здоров'язберігаючих технологій на уроках математики. Оскільки урок – це форма організації навчання, яка не лише забезпечує учням знання, а зберігає і підвищує запас їхніх життєвих сил від початку до

кінця уроку, тому одним із видів домашнього завдання, можна запропонувати студентам розробити план – конспект уроку з використанням здоров'язберігаючих технологій.

Висновки. Таким чином, проблема забезпечення валеологічного супроводу навчання математики є актуальною та розглядається як інновація в освіті. Уроки математики з валеологічним супроводом повинні виховувати, стимулювати у дітей бажання навчатися, бути здоровими.

Валеологічний супровід навчального процесу з математики, як вид валеологічної підтримки, передбачає комплекс заходів, спрямованих на диференціацію та індивідуалізацію методів виховання.

Література

1. Колбанов, В. В. Валеология: Основные понятия, термины и определения [Текст] / В. В. Колбанов. – СПб., 1998. – 232 с.
2. Коновалова О. О., Перський Є. Е., Остапек І. М. Валеологічний супровід навчального процесу як умова формування адаптаційних можливостей учнів молодшого шкільного віку/О.О. Коновалова. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – В.14. — С. 76-80
3. Максимчук Б. Функції валеолого-педагогічної діяльності/ Б. Максимчук. – [Електронний ресурс] – Режим доступу http://nauka.uagate.com/wp-content/uploads/2013/12/13.Максимчук_2013.pdf
4. Основи валеології. Валеологічні аспекти харчування : Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І. С. Гулий, Г. О. Сімахіна, А. І. Українець; Нац. ун-т харч. технологій. – К., 2003. – 334 с.
5. Плескач А. А. Формування ключових компетентностей через валеологічний супровід уроків математики в 5-7 класах. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://imidg.ucoz.ua/publ/6-1-0-6>
6. Поташнюк І.В. Професійна валеологічна підготовка майбутніх біологів у вищих закладах освіти III-IV рівнів акредитації: Дис. ... канд. пед. наук. – Луцьк, 2000. – 185с

7. Самойлова Н. В. Методичні підходи до валеологічного супроводу навчально- виховного процесу осіб із вадами зору/Н. В. Самойлова – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – В.14. — С. 118-123

8. Соколенко Л.С. До проблеми валеологічного виховання студентів вищих педагогічних навчальних закладів/ Л. С. Соколенко. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/10/visnuk_7.pdf

9. Ушакова Н. І. Валеопедагогіка — педагогіка здоров'я/ Н. І. Ушакова.– Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – В.16. — С. 13-22